

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrap-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 30. мај 2014. године

Предмет бр. 319/09

Невенка РИСТИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 30. маја 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложу сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 23. марта 2009. године, а уписана је 12. новембра 2009. године.
2. Дана 9. јула 2011. године, Комисија је затражила информације везане за жалбу од Посебне коморе Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију (Посебна комора). Одговор Посебне коморе примљен је 9. августа 2011. године.
3. Дана 11. августа 2011. године, Комисија је затражила додатне информације од Посебне коморе. Посебна комора је одговорила 18. августа 2011. године.

4. Дана 5. октобра 2011. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Жалиочев одговор је примљен 8. децембра 2011. године.
5. Дана 26. септембра 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
6. Дана 16. октобра 2012. године, Комисија је проследила одлуку о прихватљивости СПГС-у и затражила примедбе УНМИК-а на меритум предмета. Дана 14. новембра 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
7. Дана 20. новембра 2013. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Жалилац је доставио свој одговор истог дана.
8. Дана 3. децембра 2013. године, Комисија је од Посебне коморе прикупила додатне информације о овом предмету.
9. Дана 18. децембра 2013. године, у светлу додатних информација које је добила, Комисија је затражила од СПГС-а да достави додатне примедбе на меритум предмета. СПГС је доставио УНМИК-ов одговор 16. јануара 2014. године.
10. Дана 20. фебруара 2014. године, Комисија је поново проследила жалбу СПГС-у и затражила примедбе УНМИК-а на прихватљивост и меритум предмета. СПГС је доставио УНМИК-ов одговор 1. априла 2014. године.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

11. Жалилац је бивша становница Косова са тренутним пребивалиштем на територији Црне Горе. Она наводи да је била запослена у друштвеном предузећу „Ексимкос“ у Приштини од децембра 1975. до 1999. године, када је напустила Косово из безбедносних разлога и постала расељено лице у Црној Гори. Она даље наводи да је званично задржала статус запосленог лица у предузећу „Ексимкос“ све док није пензионисана 2000. године.
12. Жалилац наводи да је 31. маја 2007. године поднела захтев Косовској повереничкој агенцији (КПА) у коме тражи своје право на део прихода од приватизације предузећа „Ексимкос“. Дана 21. октобра 2007. године, КПА је објавила списак радника који су стекли право на део прихода од приватизације, на коме се налазило и име жалиоца.
13. Према информацијама које је Комисија примила од Посебне коморе 3. децембра 2013. године, група радника „Ексимкоса“ поднела је тужбу, датирану на 15. мај 2008. године, против укључивања 35 лица, укључујући жалиоца, на списак КПА у коме су набројани радници који су стекли право на удео. У тој тужби је наведено да је радни однос жалиоца у „Ексимкосу“ раскинут одлуком предузећа бр. 426 од 29. новембра 2000. године, да се њено име није „појављивало у личним дохоцима за 1999. годину“ и да није имала „радну књижицу“. У тужби се даље наводи да је руководство „Ексимкоса“ одлучио да раскине радни однос са радницима, као што је жалилац, који нису долазили на посао у року од годину дана од 29. августа 1999. године. У тужби је такође наведено да, према њиховом мишљењу, нико од тих запослених није био дискриминисан, „јер су иста лица месецима била у Приштини“, док нису чула да је предузеће у поступку приватизације и док „нису продали своје станове које су добили од ‘Ексимкоса’“.

14. Дана 20. новембра 2007. године, КПА је доставила Посебној комори свој одговор на горенаведену тужбу у којој се оспорава њен списак запослених који су стекли право на део прихода од приватизације. КПА је навела да је приговор на укључивање жалиоца на списак неоснован. Према наводима КПА, жалилац је доставила копију своје „још увек отворене“ радне књижице, из које се видео њен радни однос у предузећу. Поред тога, жалилац је навела околности, тачније њено нејављање на посао у предузећу после 1999. године због лоше безбедносне ситуације, из којих се може претпоставити постојање дискриминације. У том смислу, КПА је подсетила на образложење Посебне коморе у предметима *Термосистем* (СЦЕЛ-04-001, пресуда од 9. јула 2004) и *Прогрес* (СЦЕЛ-05-002, пресуда од 20. јануара 2006.) у којем се утврђује да су тензије међу етничким групама на Косову, укључујући Приштину, биле „добро документоване“ и стога опште познате па их није било потребно доказивати и да је пропуст власти да узму у обзир положај различитих етничких група током процеса приватизације представљао индиректну дискриминацију. КПА је такође навела да запослени који су оспорили укључивање жалиоца на списак нису доказали да није било дискриминације у том конкретном случају.
15. Из докумената добијених од Посебне коморе види се да је жалилац 18. јуна 2008. године поднела писмене поднеске, као одговор на оспоравање њеног укључивања на списак (§ 13). Жалилац је тврдила да су оптужбе изнете против ње тенденциозне и да нису поткрепљене доказима. Конкретно, она је изјавила да је руководство „Ексимкоса“ није обавестило да запослени треба да се јаве на посао у року од годину дана, нити да јој је радни однос престао новембра 2000. године. Она је такође изјавила да „није тачно“ да нема радну књижицу која доказује њен радни однос у „Ексимкосу“. Њена радна књижица заправо се налазила у предузећу све док није успела да је преузме преко пријатеља албанске националности 2001. године. Након тога ју је поднела КПА „заједно са свим другим документима“. Жалилац је такође изјавила да је укратко примила информацију о тужби против њеног укључења на списак у телефонском разговору и да је, док је чекала да добије копију тужбе, написала захтев Посебној комори у коме тражи да тужба буде поткрепљена доказима, што није био случај.
16. Из списка Посебне коморе такође се чини да је жалилац, датума који није назначен, након што је путем факса примила копију тужбе против ње, доставила додатне примедбе Посебној комори. Навела је да поново доставља копије докумената, укључујући и своју радну књижицу, која доказује њен радни однос у предузећу „Ексимкос“. Она је такође тврдила да је тужба против ње поднета искључиво на основу „дискриминације против радника који нису албанске националности“. Поред тога, пошто је живела као расељено лице у Црној Гори и у то време није имала никакве приходе, није могла да присуствује саслушању на Косову, међутим, надала се да ће сва документа која је послала бити довољна да „докажу да подносиоци тужбе нису у праву“. У прилогу жалиоцевог поднеска Посебној комори налази се оверена копија њене радне књижице (1, 2, 3, 6. и 7. страна) на којој пише да је она запослена у предузећу „Ексимкос“ из Приштине од 1975. године, при чему није наведен ниједан датум раскида радног односа (тако да је књижица „и даље отворена“). Она је такође приложила копију своје здравствене књижице, у којој такође пише да је запослена у предузећу „Ексимкос“ из Приштине, а фебруар 1999. године је назначен као последњи датум овере књижице.
17. Дана 23. октобра 2008. године, Посебна комора је донела пресуду по овом предмету (СЦЕЛ-08-002) којом се жалилац искључује са списка запослених који су стекли право на удео. У пресуди је било наведено да је она „коначна, правно обавезујућа и правоснажна“. Према образложењу Посебне коморе, жалилац

„није доставила оверен доказ надлежног органа који показује да је њена радна књижица отворена, већ је доставила само прву страну радне књижице са које се не види да је била запослена у друштвеном предузећу „Ексимкос“ из Приштине. Овај доказ не потврђује чињеницу да је она имала статус запосленог до датума приватизације. Она такође није доставила никакав релевантан доказ прописан законом којим би потврдила чињеницу да је била запослена до датума приватизације. Она такође није доказала да је била дискриминисана. Стога је неправедно квалификована као радник који је стекао право на удео сходно члану 10.4 Уредбе 20003/13“.

18. У свом поднеску Комисији, жалилац наводи да је, пошто „на њену адресу у Црној Гори није стигла ниједна тужба, жалба, обавештење и слично“ и пошто је била сигурна у своје право, она је у децембру 2008. године отишла заједно са својим колегама у „Касабанку“ да преузме свој део прихода, када је открила да заправо нема право да добије новац од приватизације предузећа „Ексимкос“. Она тврди да је за пресуду донету 23. октобра 2008. године сазнала тек када је телефонским путем контактирала Посебну комору. Децембра 2008. године, неназначеног датума, а по њеном захтеву, пресуда јој је достављена. Подносилац жалбе наводи да се пресуда ослањала на погрешну процену чињеница јер је она поднела Посебној комори оверену копију своје радне књижице која доказује да је почела да ради у предузећу „Ексимкос“ из Приштине 1975. године, као и копије других докумената (као што је њена здравствена књижица), који доказују да је њен радни однос трајао током 1999. године. Она даље наводи да је против своје воље напустила Косово и свој посао након 24 године рада, а због дискриминације, што „не треба доказивати јер је добро позната чињеница“.

III. ЖАЛБА

19. Жалилац се, у суштини, жали на правичност поступка пред Посебном комором у погледу њеног права на део прихода од приватизације предузећа „Ексимкос“. Она тврди да је била на платном списку предузећа „Ексимкос“ 24 године, пре него што је отишла да живи као расељено лице у Црној Гори због безбедносне ситуације на Косову. Она наводи да је имала право на одговарајући део прихода од приватизације предузећа. Међутим, Посебна комора је неправично занемарила доказе и поднеске које је жалилац доставила по том питању. Она такође тврди да је Посебна комора није обавестила о тужби поднетој против њеног укључивања на списак и није јој доставила правовремено обавештење о својој одлуци да је уклони са списка. Она тврди да је, из ових разлога, прекршено њено право на правично суђење, загарантовано чланом 6 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

20. Жалилац се даље жали на то што је Посебна комора игнорисала посредну дискриминацију српске мањине. Она напомиње да није могла да се врати на посао у предузећу јер је, као радник српске националности, морала да напусти Косово из безбедносних разлога. Последица тога била је то да је она *de facto* уклоњена из поступка приватизације. У том погледу, она се позива на кршење члана 14 ЕКЉП, тумаченог заједно са чланом 6 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Поднесци страна

Поднесци жалиоца

21. Жалилац тврди да ју је Посебна комора неправично искључила са списка запослених који су стекли право да добију део прихода од приватизације предузећа „Ексимкос“. Она тврди да је у том предузећу радила од 1975. године и да је 1999. године морала да напусти Косово због дискриминације и претњи по њену безбедност. Стога је испуњавала критеријуме утврђене законом да буде укључена на списак радника који су стекли право на део прихода.
22. Жалилац тврди да поступак пред Посебном комором није био правичан, те да је њиме прекршен члан 6 ЕКЉП по више тачака. Она се жали на то да је Суд није правилно је обавестио о поступку у коме је оспорено њено право на део прихода и да јој је проследио примерак своје правоснажне пресуде тек децембра 2008, када га је затражила. Она такође наводи да се Посебна комора у својим закључцима ослањала искључиво на неистините изјаве других запослених и игнорисала поднеске и доказе које је она доставила. Жалилац поготово наводи да је Посебна комора занемарила документоване доказе, односно оверену копију њене радне књижице, која доказује њен радни однос у предузећу „Ексимкос“ од 1975, као и њену тврдњу да је била дискриминисана због своје српске етничке припадности. Заиста, према наводима жалиоца, „очигледно постојање посредне дискриминације лица српске и других мањинских националности“ „добро је позната чињеница“ коју „не треба доказивати у појединачним случајевима“.
23. Жалилац се даље жали на то да је Посебна комора игнорисала посредну дискриминацију лица српске етничке припадности и осталих етничких мањина, чиме је прекршен члан 14 ЕКЉП. Због безбедносне ситуације на Косову, као радница српске националности, она „није могла да уђе у предузеће“ и обавља свој посао. Она наводи следеће: „Да су околности дозвољавале наставак живота и рада лицима српске и других мањинских националности на територији Косова“, она „би и даље била на списку запослених који су стекли право на удео, према критеријумима установљеним у члану 10.4 Уредбе УНМИК-а бр 2003/13. У светлу ових околности, уско тумачење горенаведене одредбе „довело би у неоправдано неповољан положај одређен број припадника угрожених мањинских националности, којима би тако објективно био ускраћен део прихода од приватизације предузећа, у супротности са чланом 14“.

Поднесци СПГС-а

24. Поричући могућност да жалилац може да се позове на кршење члана 6 § 1 ЕКЉП, СПГС износи следеће аргументе. СПГС прво тврди да је жалилац „имала, у сваком тренутку, приступ правним лековима“ и да би „Посебна комора била у позицији да испита законитост своје одлуке, обезбеди правилну примену закона и поштовање правих поступака“ да је жалилац користила те правне лекове. СПГС подсећа на судску праксу Европског суда за људска права да се „при испитивању тога да ли је поступано у складу с чланом 6 ЕКЉП у било којој фази, мора узети у обзир целокупан поступак у домаћем правном систему и да се недостаци у једној фази могу надокнадити у следећој фази“.
25. У погледу правних лекова доступних жалиоцу у предмету о коме је овде реч, СПГС наводи да је чланом 7 Уредбе УНМИК-а бр. 2008/4, којом се допуњује *Уредба УНМИК-а бр. 2002/13 о оснивању Посебне коморе Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију*, а који се односи на Правила

поступка пред Посебном комором „имплицитно предвиђена судска ревизија“. Ова одредба омогућава СПГС-у да прогласи Правила поступка пред Посебном комором којима се „страни омогућава смислена могућност да се њен захтев реши, укључујући и судску ревизију таквих судских одлука... у складу са нормама утврђеним у оквиру Европске конвенције о људским правима, а имајући у виду опште прихваћене међународне стандарде. У случајевима који нису јасно или изричито покривени таквим Правилима, Посебна комора има овлашћење да усвоји додатна Правила поступка сагласна с овим начелима“.

26. Штавише, СПГС тврди да, „када је жалилац постала упозната с одлуком Посебне коморе у децембру 2008, она је имала право на жалбу против одлуке Претресног већа у складу са чланом 67.12 *Административне директиве УНМИК-а бр. 6 из 2008. године о оснивању Посебне коморе Врховног суда за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију*, која је постала применљив закон 31. децембра 2008. године“.
27. Као одговор на аргумент жалиоца да је Посебна комора занемарила доказе који су јој предочени, СПГС је, у својим првим коментарима о меритуму, од 28. марта 2012, изјавио да нема доказа да је Посебна комора погрешно проценила доказе које је жалилац доставила. СПГС је посебно напоменуо да, према наводима Посебне коморе, жалилац није поднела тражену документацију како би доказала да је била запослена у предузећу „Ексимкос“ нити је доказала да је дискриминисана. Међутим, у својим коментарима од 16. јануара 2014, након што је од Комисије добио додатна документа из списка Посебне коморе, посебно оверену копију жалиочеве радне и здравствене књижице као део списка Посебне коморе (видети § 16 изнад), СПГС је изјавио да „УНМИК не оспорава да је жалилац можда поднела те документе Посебној комори“. Међутим, према СПГС-у, „нема доказа да је Посебна комора погрешно проценила доказе које јој је жалилац доставила када је дошла до промишљене одлуке од 23. октобра 2008. године“. У том смислу, СПГС тврди да Комисија „не може да представља замену за жалбено веће у смислу предузимања разматрања и/или извођења закључака о суштини одлуке коју је разматрао и донео законом установљен суд, који има одговарајућу надлежност у погледу поштовања процедуралних питања, процене доказа или утврђивања доказа“. Из ових разлога, СПГС је закључио да нема кршења члана 6 на које жалилац може да се позове.
28. У погледу навода жалиоца сходно члану 14. ЕКЉП (забрана дискриминације), у својим коментарима о прихватљивости и меритуму жалбе, СПГС на почетку тврди да се ова одредба Конвенције не односи на овај предмет. Према наводу СПГС-а, „само она питања равноправности која се односе на материјалну одредбу Конвенције или на неки од њених Протокола могу се разматрати у контексту члана 14. На члан 14 изричито не може да се позива у случајевима везаним за радни однос због споредне природе тог члана. Што се тиче његове примене у вези са чланом 6 ЕКЉП, с обзиром на то да није постојало кршење члана 6 у овом случају, члан 14 није применљив, па се тако жалилац не може позвати на њега“.
29. СПГС даље тврди да је Посебна комора у својој пресуди дошла до закључка да није било дискриминације жалиоца. Према наводима СПГС-а, „услед тога, и осим у случају да је процена доказа од стране Специјалне коморе очигледно нетачна, треба сматрати да је судски поступак правичан и тачан и да одлука Посебне коморе није донета на основу дискриминације“. СПГС такође наводи да „није у надлежности ХРАП-а да процењује законитост и тачност одлука које су донеле надлежне правосудне институције, осим ако не постоји доказ да су те одлуке донете на очигледно неправичан и нетачан начин“. СПГС даље тврди да се у правном

образложењу своје пресуде Посебна комора позвала на применљив закон, наиме члан 8.1 Закона о забрани дискриминације који је проглашен Уредбом УНМИК-а бр. 2004/32, сматрајући да жалилац није поткрепила своју тврдњу да је била дискриминисана, као што захтева поменути закон. Поред тога, СПГС је поновио свој аргумент да је жалилац могла да се жали на пресуду Посебне коморе сходно члану 4.4 Уредбе УНМИК-а бр 2008/4 којом се мења и допуњује Уредба УНМИК-а бр. 2003/13 о оснивању *Посебне Коморе Врховног суд Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију*, која је ступила на снагу у децембру 2008, наводно отприлике у исто време када је жалилац сазнала за пресуду Посебне коморе СЦЕЛ-08-002.

30. Стога, према наводима СПГС-а, жалилац не може да се позове на кршење члана 14 ЕКЈП, заједно са чланом 6 ЕКЈП.

В. Процена Комисије

1. Применљив домаћи закон

31. Комисија напомиње да је захтев жалиоца да буде укључен на списак радника који су стекли право на проценат прихода од приватизације предузећа „Ексимкос“ Посебна комора размотрила у односу на члан 10 Уредбе УНМИК-а бр. 2003/13, измењен Уредбом УНМИК-а бр. 2004/45 од 19. новембра 2004. године, у коме су наведени правни поступци којима се оспоравају спискови радника које је објавио КПА.
32. Члан 10.1 Уредбе признаје „посебан статус“ радника друштвених предузећа и утицај приватизације на њихов статус. Према овој одредби, 20% прихода од продаје деоница приватизованог друштвеног предузећа резервисано је за раднике предузећа који испуњавају одређене услове. Сматра се да је запослени стекао право на удео ако је он/она регистрован као запослени у друштвеном предузећу у време приватизације и ако је установљено да је био на платном списку предузећа најмање три године (члан 10.4).
33. У члановима 10.2 и 10.3 Уредбе бр. 2003/13 наведен је поступак који КПА треба да испоштује при формирању списка радника који су стекли право на удео. Узимајући у обзир конкретан контекст у оквиру кога се одвија приватизација на Косову, члан 10.2 Уредбе предвиђа да у почетку представничко тело радника предузећа о коме је реч саставља списак радника по основу који није дискриминаторне природе, у сарадњи са Савезом независних синдиката Косова, а затим се тај списак прослеђује КПА. Одбор КПА обавља проверу списка и неопходна усклађивања како би се обезбедио равноправан приступ свим радницима који имају право на средства која треба да се расподеле. Затим се званичан списак доставља КПА, заједно са напоменом којом се оштећена страна обавештава о свом праву на подношење жалбе против тог списка (члан 10.3).
34. Иако члан 10.4 Уредбе поставља критеријуме које запослени мора да испуњава како би стекао право на укључивање на списак, у њему се наводи да непоштовање тих критеријума није препрека укључивању на списак након што се потврди да би запослени стекао право на укључивање да није био жртва дискриминације. Такво повређено лице може да поднесе жалбу Посебној комори, сходно члану 10.6.
35. Члан 10.6 (б) Уредбе бави се доказима који бивши радници који траже да буду укључени на списак треба да доставе Посебној комори: „Свака жалба поднета

Посебној комори по основу дискриминације због које је дошло до искључења са списка радника који су стекли право на део прихода, мора да садржи документоване доказе о наводној дискриминацији“.

36. У својој пресуди од 15. јуна 2006. године, Посебна комора је сматрала да је члан 10.6 (б) Уредбе 2003/13 замењен чланом 8.1 Закона о забрани дискриминације (Закон бр. 2004/3) који је усвојила Скупштина Косова 19. фебруара 2004. године, а СПГС објавио 20. августа 2004. године (Уредба УНМИК-а бр. 2004/32 о објављивању Закона о забрани дискриминације који је усвојила Скупштина Косова).
37. Закон о забрани дискриминације је усвојен да би спречио дискриминацију и промовисао и ставио на снагу принцип једнаког поступања према грађанима Косова. У његовим релевантним одредбама наводи се следеће:

Члан 8

Терет доказивања

8.1. Када особе које сматрају да им је нанета неправда јер према њима није примењен принцип једнаког статуса поднесу чињенице пред судом или неким другим надлежним органом из којих се може претпоставити да је било непосредне или посредне дискриминације, тужени је одговоран да докаже да није било кршења принципа једнаког третмана.

8.2. Став 8.1 не спречава представљање правила о доказима која иду у корист туженима. Даље, жалилац може да успостави или брани свој предмет дискриминације свим средствима, укључујући и основ статистичких доказа“.

Члан 11

11.1. Када овај закон ступи на снагу, престају да важе сви претходно примењиви закони у овом опсегу.

11.2. Законодавне одредбе које су уведене или су на снази у циљу заштите принципа једнаког поступања још увек су важеће и треба да се примењују уколико су повољније од одредаба овог Закона.

2. Прихватљивост

а) У вези са датумом подношења жалбе

38. На почетку, Комисија констатује да је, у својој одлуци о прихватљивости од 26. септембра 2012, сматрала да је жалба уложена 22. новембра 2009. Комисија, међутим, напомиње да је жалилац првобитно проследила своју жалбу Комисији преко канцеларије УНМИК-а у Београду 23. марта 2009. године, што доказује потврда о испоруци са тим датумом, која је такође достављена Комисији.
39. Дакле, у складу са својом доследном праксом и праксом Европског суда за људска права, да се као одлучујући датум сматра датум када је жалба послата Комисији, а не датум када је жалба примљена или уписана (видети, *mutatis mutandis*, Европски суд за људска права (ЕСЈП), *Киприци против Турске*, бр 14294/04, одлука од 3. јуна 2008, § 18; видети такође Саветодавна комисија за људска права (ХРАП, Б. К, бр.

85/10, одлука од 22. августа 2012, § 15), Комисија сматра да је жалба уложена 23. марта 2009.

б) Наводно кршење члана 6 ЕКЉП

40. Комисија подсећа да је, према својој одлуци о прихватљивости од 26. септембра 2012. године, Комисија прогласила жалбу прихватљивом сходно члану 6 ЕКЉП (право на правично суђење) у погледу жалбе да Посебна комора наводно није обавестила жалиоца о судском поступку покренутом против ње пред Посебном комором. Међутим, након прегледања додатних докумената накнадно примљених од Посебне коморе (видети §§ 8, 15-16 изнад), Комисија мора поново да процени прихватљивост овог дела жалбе сходно члану 6.
41. Као што је горе наведено (§ 15-16), документи добијени од Посебне коморе укључују два писмена поднеска жалиоца упућена Посебној комори, која недвосмислено показују, супротно њеним изјавама, да је жалилац била обавештена о поступку против ње и да је заправо учествовала у њему. Из тог разлога, Комисија сматра да је овај део жалбе неприхватљив као очигледно неоснован сходно члану 3.3 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 *о оснивању Саветодавне комисије за људска права*.
42. Што се тиче жалбе жалиоца у делу који се односи на правичност поступка пред Посебном комором, Комисија напомиње аргументе СПГС-а да захтев везан за правичност обухвата поступак у целини, а не само један његов аспект или елемент, и да се недостаци у једној фази могу надокнадити у другој. Жалилац је имала на располагању правне лекове који су јој били доступни у погледу законитости пресуде Посебне коморе – судску ревизију сходно члану 7 Уредбе УНМИК-а бр. 2008/4 и жалбу сходно члану 67.12 УНМИК-ове Административне директиве бр. 2008/06 којом се допуњује и замењује УНМИК-ова Административна директива бр. 2006/17, *за спровођење Уредбе УНМИК-а бр. 2002/13 о оснивању Посебне коморе Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију*. У том смислу, Комисија сматра да је овај аргумент строго повезан са питањем да ли је жалилац исцрпла све расположиве правне лекове, које је већ разматрала у својој одлуци о прихватљивости (ХРАП, *Ристић*, бр. 319/09, одлука од 26. септембра 2012, §§ 9-13).
43. Комисија је у својој одлуци закључила да жалиоцу нису били доступни ефикасни правни лекови против пресуде Посебне коморе. Што се тиче аргумента СПГС-а да је жалилац могла да се жали на пресуду апелационом телу у складу са чланом 67.12 Административне директиве УНМИК-а бр. 6/2008 *о оснивању Посебне коморе Врховног суда за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију*, Комисија је навела да је горепоменута Административна директива УНМИК-а ступила на снагу тек 31. децембра 2008. Дакле, у време доношења пресуде Посебне коморе 25. октобра 2008. године, као и у време када је жалилац сазнала за пресуду у неком тренутку децембра 2008. године, није била могућа жалба на пресуду Посебне коморе (видети ХРАП, *Ристић*, наведен изнад, §§ 12-13; видети и ХРАП, *Тодоровић*, 33/08, одлука од 17. априла 2009, § 35).
44. Што се тиче аргумента СПГС-а да је жалиоцу био доступан додатни правни лек сходно члану 7 Уредбе УНМИК-а бр. 2008/4, Комисија констатује да ова одредба предвиђа СПГС-ово овлашћење да Административном директивом прогласи Правила поступка пред Посебном комором да би „пружио страни смислену могућност да се њен захтев реши, укључујући и судску ревизију“ у складу са

начелима утврђеним ЕКЉП-ом, а Посебној комори даје овлашћење да, у случају недоречености, издаје додатна Правила поступка у складу са овим начелима. Комисија напомиње да је у пресуди Посебне коморе наведено да је њена одлука „коначна, правно обавезујућа и правоснажна“. У светлу тако изричите изјаве, није разумно очекивати да жалилац тражи правни лек који је, према сопственом признању СПГС-а, доступан само „имплицитно“. Комисија даље сматра да, што се тиче сугестије СПГС-а да је требало да се жалилац обрати Посебној комори, са захтевом да она изда додатна Правила поступка чиме би јој било дато право на судску ревизију, то се ни на који начин не може сматрати ефикасним правним леком утврђеним законом, како налаже ЕКЉП, члан 6 § 1 (упоредити, нпр. ЕСЉП, *Хорват против Хрватске*, бр. 51585/99, пресуда од 26. јула 2001, ЕКЉП, 2001-VIII, § 47; ЕСЉП Велико веће [ВВ], *Сурмели против Немачке*, бр. 75529/01, пресуда од 8. јуна 2006, ЕКЉП, 2006-VII, § 109; ЕСЉП, *Белевитскиј против Русије*, бр. 72967/01, пресуда од 1. марта 2007, § 60).

45. Комисија стога одбацује примедбе СПГС-а и проглашава жалбу прихватљивом сходно члану 6 ЕКЉП у погледу тога да је поступак био неправичан.

с) Наводно кршење члана 14 ЕКЉП, тумаченог заједно са чланом 6 ЕКЉП

46. У својим коментарима везаним за прихватљивост и меритум жалбе сходно члану 14 ЕКЉП, заједно са чланом 6 ЕКЉП, СПГС прво наводи да се члан 14 не би примењивао *ratione materiae* на овај предмет на основу аргумената да је члан 14, по његовом мишљењу, применљив само у случају да је утврђено кршење материјалне одредбе Конвенције (у овом случају члана 6) и да се члан 14 не примењује на предмете везане за радне односе.

47. Прво, Комисија подсећа да је још 1968. године, у *Случају белгијске лингвистике*, Европски суд за људска права стално наводио да је, упркос чињеници да гаранција забране дискриминације сходно члану 14 не постоји независно јер се ослања искључиво на права и слободе утврђене Конвенцијом, кршење члана 14 ипак могуће чак и онда када не постоји кршење горенаведеног материјалног права, под условом да дотичне чињенице спадају под окриље једне или више одредаба Конвенције (видети *Случај „О одређеним аспектима Закона о употреби језика у Белгији“ против Белгије*, предмет 1474/62 и остали, пресуда ЕСЉП од 23. јула 1968, § 9; видети такође случај *ВанРаалте против Холандије*, предмет бр. 20060/92, пресуда ЕСЉП од 21. фебруара 1997, § 33; случај *Петровић против Аустрије*, предмет бр. 156/1996/775/976, пресуда ЕСЉП од марта 1998, § 22; Велико веће [ВВ], случај *Стек и остали против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 65731/01 и 65900/01, пресуда ЕСЉП од 12. априла 2006, § 51; случај *Зарб Адами против Малте*, предмет бр. 17209/02, пресуда ЕСЉП од 20. јуна 2006, § 42; ЕСЉП [ВВ], случај *Константин Маркин против Русије*, предмет бр. 30078/06, пресуда ЕСЉП од 22. марта 2012, § 124; [ВВ], случај *Фабри против Француске*, предмет бр. 16574/08, пресуда ЕСЉП од 7. фебруара 2013, § 47).

48. Даље, Европски суд је потврдио применљивост члана 14 на случајеве који се тичу радног односа (видети, на пример, случај *Сидабрас и Циаутас против Литваније*, предмети бр. 55480/00 и 59330/00, пресуда од 27. јула 2004). У случајевима посредне дискриминације, не постоји захтев за доказивање намере о дискриминацији (видети ЕСЉП [ВВ], случај *Д. Х. и остали против Чешке Републике*, предмет бр. 57325/00, пресуда од 13. новембра 2007, § 194; и ЕСЉП, случај *Хорват и Кис против Мађарске*, бр. 11146/11, пресуда од 29. јануара 2013, § 106).

49. Комисија напомиње да у овом предмету жалилац тврди да је била жртва дискриминације током поступка пред Посебном комором. Такав поступак представља утврђивање грађанских права и обавеза жалиоца и тако доводи предмет жалбе под окриље члана 6 ЕКЉП. Према мишљењу Комисије, то је довољно да би члан 14 био применљив (видети такође ХРАП, *Гуга*, бр. 47/08, мишљење од 24. јануара 2014, §§ 58-60). Комисија стога одбацује примедбу СПГС-а у том погледу.
50. Друго, Комисија констатује да СПГС, такође у погледу прихватљивости жалбе сходно члану 14 ЕКЉП, заједно са чланом 6 ЕКЉП, понавља свој аргумент да је жалилац могла да уложи жалбу на пресуду Посебне коморе. Пошто Комисија сматра да, овим аргументом, СПГС указује на то да жалилац није исцрпла све расположиве правне лекове, Комисија упућује на своје образложење о прихватљивости жалбе према члану 6 (видети §§ 42-45 изнад) да жалиоцу заправо није био доступан ниједан ефикасан правни лек против пресуде Посебне коморе. Комисија стога одбацује примедбу СПГС-а у том погледу и проглашава овај део жалбе прихватљивим.

2. Меритум

а) Наводно кршење члана 6 ЕКЉП

51. Утолико што је жалба проглашена прихватљивом сходно члану 6 ЕКЉП, жалилац се жали на два аспекта поступка пред Посебном комором: на пропуст Посебне коморе да узме у обзир доказе и поднеске који су јој достављени да би поткрепили њено укључивање на списак радника који су стекли право на удео и на закаснило обавештење о пресуди Посебне коморе.

Разматрање доказа и поднесака од стране Посебне коморе

52. Жалилац се, у суштини, жали на то да је заључак Посебне коморе по њеном предмету био произвољан, чиме је прекршен члан 6 ЕКЉП. Она наводи да Посебној комори јесте доставила оверену копију своје радне књижице, као и копију своје здравствене књижице, чиме је доказала свој радни однос у предузећу „Ексимкос“ од 1975. до 1999. године. Она је такође доставила поднесак Посебној комори о томе да није могла да настави да ради у предузећу након јуна 1999. године услед дискриминације због своје српске етничке припадности, што је „добро позната“ чињеница. Она је стога испунила критеријуме утврђене законом за добијање дела прихода од приватизације. Без обзира на то, Посебна комора је у свој одлуци одлучила да је искључи са списка запослених који су стекли право на удео.
53. Комисија се слаже са СПГС-ом да није у њеној надлежности да својом проценом чињеница замени процену националних правосудних органа, у овом случају Посебне коморе. Комисија се позива на своју судску праксу и на судску праксу Европског суда за људска права да, као опште правило, надлежни судови имају обавезу да оцене доказе који су им достављени, утврде чињенице и тумаче домаће законе. Комисија се, у принципу, не меша у такве процене осим ако одлуке које су донели надлежни судови нису произвољне или очигледно неразумне (видети ЕСЉП, *И.Ј.Л. и други против Уједињеног Краљевства*, бр. 29522/95, 30056/96 и 30574/96, пресуда од 19. септембра 2000, § 99, ЕКЉП, 2000-IX; ЕСЉП, *Камидов против Русије*, бр. 72118/01, пресуда од 15. новембра 2007, § 170; видети такође ХРАП, *Парлић*, бр. 01/07, мишљење од 18. јуна 2010, § 35). Задатак Комисије је да утврди да ли је поступак у целини, укључујући и начин на који су докази оцењени,

био правичан (ЕСЈП, *Ебанкс против Уједињеног Краљевства*, бр. 36822/06, пресуда од 26. јануара 2010, § 74.; ЕСЈП, *Камидов против Русије*, цитиран горе у тексту, § 170; ХРАП, *Парлић*, цитиран горе у тексту, § 35).

54. Комисија констатује да је КПА првобитно укључила жалиоца на списак запослених који имају право на удео и да је група радника „Ексимкоса“ поднела тужбу против ње Посебној комори, у којој тврде да се она не „појављује на списку за личне дохотке од 1999. године“ и да нема „радну књижицу“.
55. Из списка Посебне коморе види се да је жалилац навела, у прилог свом захтеву да буде укључена на списак запослених који имају право на удео, да је радила у предузећу од 1975. године и да је у марту 1999, због безбедносне ситуације на Косову, постала расељено лице у Црној Гори. Међутим, њен радни однос у предузећу није званично раскинут све док није отишла у пензију 2010. године. У прилог свом захтеву, она је Посебној комори поднела оверену копију 1, 2, 3, 6. и 7. странице своје радне књижице, чиме је доказала свој радни однос у предузећу „Ексимкос“ из Приштине од 1975. (радна књижица је „отворена“) и копију своје здравствене књижице, коју је имала као запослена у предузећу „Ексимкос“ из Приштине, која је последњи пут оверена фебруара 1999. године. У прилог жалиочевом укључивању на списак, КПА је доставила своје поднеске Посебној комори, у којима је потврдила да је жалилац доставила копију своје „још увек отворене“ радне књижице, чиме је доказала радни однос у предузећу. КПА је такође навела да жалилац и други запослени који припадају српским и другим етничким мањинама нису долазили на посао после 1999. године, због лоше безбедносне ситуације, а не зато што су „добровољно одсуствовали“ са радног места. Она је стога назначила околности које указују на дискриминацију.
56. Посебна комора је одлучила да жалилац није испунила критеријуме за добијање дела прихода од приватизације по следећој основи: „она није доставила оверени доказ који је издао надлежни орган како би доказала да јој је радна књижица отворена“; „она је поднела само прву страницу радне књижице која не показује да је била запослена у ДП са седиштем у Приштини“; није доставила доказе да је „имала статус запосленог све до датума приватизације“; „није доказала да је дискриминисана“.
57. Комисија је узнемирена чињеницом да је Посебна комора игнорисала чињеницу, коју је потврдила КПА, да је жалилац заиста поднела копију радне књижице, прописно оверену и „још увек отворену“, као и копију своје здравствене књижице, које доказују њен радни однос у предузећу из Приштине од 1975. године до бар фебруара 1999, без образложења зашто се достављени документи не могу сматрати аутентичним или ваљаним доказима. Што се тиче елемента жалиочевог радног односа у време приватизације, Комисија констатује да, према члану 10.4 Уредбе УНМИК-а бр. 2003/13, неиспуњавање тих критеријума не спречава укључивање на списак запослених који тврде да би и даље били запослени у предузећу да нису били дискриминисани – што је управо оно што жалилац тврди.
58. У том смислу, Комисија подсећа да, према члану 8 косовског Закона о забрани дискриминације, запослени који више не ради у предузећу има обавезу да установи чињенице из којих се може претпоставити да је било непосредне или посредне дискриминације, док противничка страна има обавезу да побије ту претпоставку доказујући да није било дискриминације у конкретном случају. Комисија такође констатује тврдњу КПА да је, у другим случајевима приватизације, иста Посебна комора закључила да је дискриминација Срба и других етничких мањина у периоду

после сукоба на Косову „опште позната ствар“ коју не треба доказивати (видети § 14 изнад, видети такође ХРАП, предмет *Гуга*, наведен изнад у § 49, при §§ 70-71). Комисија стога сматра да је зачуђујуће то што је, без обзира на чињенице које је жалилац утврдила – да је морала да напусти Косово у марту 1999. страхујући за своју безбедност – Посебна комора била задовољна општим контра-аргументом који су изнели они који су оспорили њено укључивање на списак да „није било дискриминације, јер су исте особе биле у Приштини, док нису чуле да се предузеће приватизује“ и док „нису продале своје станове које им је доделило предузеће Ексимкос“.

59. Стога, Комисија сматра да, тиме што није узела у обзир доказе које је жалилац поднела, а који доказују њен радни статус у предузећу до 1999. и није правилно размотрила њену тврдњу да је била дискриминисана, Посебна комора жалиоцу није обезбедила правично суђење. Комисија стога сматра да је постојало кршење члана 6 ЕКЉП у том погледу.

Кашњење у обавештавању о пресуди

60. Жалилац се жали на то да није била обавештена о пресуди Посебне коморе, која је донета 23. октобра 2008, све до децембра 2008. У својој одлуци о прихватљивости, Комисија је одлучила да испита овај део жалбе у светлу права на судску одлуку у разумном временском року, загарантованог чланом 6 ЕКЉП.
61. Комисија констатује да је поступак пред Посебном комором почео 15. маја 2008, када је група запослених поднела тужбу против укључивања жалиоца на списак који је саставила КПА, а окончан је 23. октобра 2008, доношењем горепоменуте пресуде. Жалилац ограничава своју жалбу на период од доношења пресуде 23. октобра 2008. до дана када је била обавештена, током децембра 2008. године.
62. Комисија такође констатује да је чланом 45.4 Административне директиве бр. 2006/17 од 6. децембра 2006. године предвиђено да „свакој страни мора бити уручен примерак пресуде у року од тридесет дана од њеног усвајања“. Према томе, Комисија сматра да је максимални период који треба узети у обзир као период „кашњења“ у уручивању пресуде трајао месец дана – од 23. новембра 2008, када је требало да пресуда буде уручена према предвиђеном року од месец дана, до децембра 2008, када је жалилац сазнала за њу.
63. Комисија напомиње да СПГС није навео никакву примедбу која би објаснила разлоге за ово кашњење. Међутим, с обзиром на околности случаја, укључујући и чињеницу да жалилац живи као расељено лице у Црној Гори, где прима дописе Посебне коморе, Комисија сматра да ово кашњење није претерано.
64. Комисија стога сматра да није било кршења жалиочевих права, што се тиче обавештавања о пресуди.

б) Наводно кршење члана 14 ЕКЉП, тумаченог заједно са чланом 6 ЕКЉП

65. Жалилац тврди да Посебна комора није узела у обзир њену ситуацију, као припаднице националне мањине која је морала да напусти Косово 1999. године, страхујући за своју безбедност.
66. Комисија напомиње да наводи жалиоца да, искључујући је са списка радника који су стекли право на удео, Посебна комора није узела у обзир постојање посредне

дискриминације према њој као припадници српске мањине, покрећу питање сходно члану 14 ЕКЉП, заједно са чланом 6 ЕКЉП. Жалилац тврди да није својеволно напустила Косово и своје радно место, већ због постојања безбедносних претњи против ње као припаднице српске мањине. Да је безбедносна ситуација омогућавала припадницима српске заједнице и осталих мањинских етничких заједница да остану на Косову, она би остала на платном списку предузећа и тако би стекла пуно право на део прихода од приватизације истог. Комисија сматра да се жалилац у суштини жали на пропуст Посебне коморе да исправи постојећу дискриминацију чије су жртве били жалилац и други запослени који су се налазили у истој ситуацији.

67. СПГС, у својим коментарима о овом делу жалбе наводи да је Посебна комора дошла до закључка, у светлу важећег закона, да није било дискриминације жалиоца. СПГС тврди да није задатак Комисије да процени тачност ове процене, осим ако не постоје „докази да су те одлуке донете на очигледно неправичан и нетачан начин“. СПГС се даље слаже са оценом Посебне коморе да жалилац није поткрепила тврдње да је била дискриминисана као припадница мањинске заједнице.
68. Што се тиче приговора СПГС-а у вези са доменом и ограничењима разматрања Комисије сходно члану 14 ЕКЉП, заједно са чланом 6 ЕКЉП, Комисија понавља образложење дато само у вези са чланом 6 (видети § 53).
69. Иако се позива на релевантну судску праксу Европског суда у погледу члана 14, Комисија је већ утврдила да „без обзира што је наизглед неутрално, опште применљиво правило може да има дејство на различито опхођење према људима, укључујући и основ њихове етничке припадности. Када се група људи, због свог етничког порекла, налази у угроженом положају у односу на особе другог порекла, надлежни органи су у обавези да обрате посебну пажњу на специфичне потребе те групе. Овај посебни вид разматрања је неопходан како у релевантном правном оквиру, тако и у одлукама по питању конкретних предмета“ (видети, у погледу ситуације Рома у одређеном броју земаља Централне и Источне Европе, ЕСЉП [ВВ], случај *Д. Х. и остали против Чешке Републике*, наведен изнад у § 59, § 181; ЕСЉП [ВВ], случај *Ориуш против Хрватске*, наведен изнад у § 64, § 148; видети такође случај *Парлић*, предмет ХРАП бр. 01/07, наведен изнад у § 53, § 57); и предмет *Гуга*, наведен у § 49 изнад, § 79).
70. Комисија констатује рањиву ситуацију у којој су се нашле расељене мањине након сукоба на Косову. У складу са раније поменутиим мишљењем Комисије, њихова ситуација захтевала је усвајање позитивних мера заштите од стране надлежних органа чиме би се обезбедило посебно разматрање како би се осигурала њихова фундаментална права, укључујући права у поступку приватизације друштвених предузећа на Косову (видети ХРАП, случај *Парлић*, наведен изнад, § 55; и ХРАП, случај *Гуга*, наведен изнад, § 80).
71. Комисија примећује да је на нивоу законског оквира, чланом 10.4 Уредбе УНМИК-а бр. 2003/13, допуњеним одредбама Закона о забрани дискриминације у погледу терета доказивања, предвиђена адекватна заштита утолико што је њиме предвиђено право на део прихода од приватизације бившим запосленима који су били жртве непосредне или посредне дискриминације. Међутим, Комисија сматра да је Посебна комора у овом предмету применила те одредбе не узевши у обзир конкретну ситуацију у којој се жалилац налазила као припадница етничке мањине, чији је прогон након сукоба био „опште позната“ ствар која не захтева додатни доказ (у вези с тим видети ХРАП, случај *Гуга*, наведен изнад §§ 70-71). КПА је то

прихватила (при § 14 изнад), што је и Посебна комора чинила у другим случајевима везаним за приватизацију.

72. Комисија са задовољством констатује да су Уредба УНМИК-а бр. 2003/13 и косовски Закон о забрани дискриминације усвојени не само да спрече дискриминацију, већ и да се судским поступком обезбеди законска гаранција одсуства дискриминације. У складу с тим, у члану 8.1 Закона стоји да када особа која наводи постојање дискриминације утврди чињенице из којих се иста може претпоставити, на туженој страни је да оповргне дискриминацију.
73. Комисија напомиње да је, у прилог својој тврдњи, жалилац поднела чињенице, као и документоване доказе, КПА и Посебној комори, везане за то да је радила у предузећу око 24 године, све до марта 1999; да је, када су избили сукоби на Косову 1999. године, у страху од прогона због своје етничке припадности, побегла као расељено лице у Црну Гору и због тога више није могла да ради у том предузећу. Комисија констатује да је жалилац такође доставила поднесак Посебној комори да је тужба поднета против њеног укључивања на списак била етнички мотивисана.
74. У светлу горепоменутог, Комисија сматра да је жалилац навела довољан број чињеница како би представила *prima facie* предмет о дискриминацији пред Посебном комором, сходно чему су, по закону, тужене стране, односно запослени који су оспорили укључивање жалиоца на списак, били у обавези да докажу да жалилац заправо није била жртва дискриминаторног поступања. По мишљењу Комисије, захтевање детаљнијег приказа дискриминације, заснованог на конкретним околностима, ставило би неоправдан терет на велики број припадника мањинских заједница.
75. Ипак, Посебна комора није поступила по члану 8.1 Закона против дискриминације; она је утврдила да жалилац „није доказала да је била дискриминисана“ и стога није захтевала од запослених који су оспорили њено укључивање на списак да оповргну наводе жалиоца о постојању дискриминације. Посебна комора такође није навела никакав разлог за то.
76. Комисија стога сматра да је Посебна комора поступала на дискриминаторан начин, не узевши у обзир дискриминацију коју је жалилац претрпела, као и тиме што није укинула терет доказивања како налаже члан 8 Закона о забрани дискриминације.
77. Размотривши горенаведено, Комисија напомиње да јој је жалилац доставила довољан број чињеница како би утврдила да се Посебна комора према њој није односила у складу с начелом о забрани дискриминације. Комисија сматра да ово представља *prima facie* предмет о дискриминацији који СПГС није оповргнуо.
78. Комисија дакле закључује да је дошло до кршења члана 14, посматраног у комбинацији са чланом 6 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

79. Комисија подсећа да је закључила да је жалиочево право на правично суђење прекршено. Комисија је даље установила да је жалилац била жртва дискриминације по основу своје етничке припадности у поступку пред Посебном комором.

80. Комисија такође подсећа да расна дискриминација и дискриминација по етничком основу представљају посебно увредљив вид дискриминације која, због својих последица, од надлежних органа захтева „енергичну реакцију“ кад год се утврди постојање посредне или непосредне дискриминације (видети § 69 изнад).
81. Комисија напомиње да би у овом случају уобичајено била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, Комисија је у другим предметима који су јој предочени (видети, међу многим другим предметима, случај *С. Ц*, предмет бр. 02/09, мишљење ХРАП од 6. децембра 2012; и случај *Лалић*, предмет бр. 31/08, мишљење од 14. марта 2013) већ напоменула да је, након што су Привремене институције самоуправе на Косову прогласиле независност 17. фебруара 2008. године и након што је косовски устав ступио на снагу 15. јуна 2008. године, УНМИК престао да спроводи извршну власт на Косову, па су ове чињенице ограничиле могућност да УНМИК обезбеди потпуну и ефикасну одштету за почињено кршење. Комисија је исто тако напоменула да је одговорност УНМИК-а у погледу правосуђа на Косову престала 9. децембра 2008. године, када је Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела оперативну контролу у области владавине права.
82. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у ситуацијама смањене државне надлежности, Комисија је мишљења да УНМИК мора настојати, свим средствима која су му на располагању у односу на ЕУЛЕКС и друге надлежне органе на Косову (видети ЕСЉП [ВВ], предмет *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, §333, ЕКЉП, 2004-VII; ЕСЉП, предмет *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕКЉП 2010. (изводи); ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Републике Молдавије и Русије*, бр. 43370/04 и остали, пресуда од 19. октобра 2012, при § 109; видети такође ХРАП, предмет *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2010, при § 49) да осигура предузимање корака ка омогућавању поновног отварања жалиочевог предмета од стране Посебне коморе и његово разматрање у складу са стандардима ЕКЉП, уколико жалилац то жели (видети ЕСЉП [ВВ], *Сејдовић против Италије*, бр. 56581/00, пресуда од 1. марта 2006, при §§ 125-127 и ЕСЉП, *Параскева Тодорова против Бугарске*, бр. 37193/07, пресуда од 25. марта 2010, при § 52).

- Јавно призна, у разумном року, одговорност за пропуст Посебне коморе да донесе пресуду по жаличевој жалби на начин који није дискриминаторне природе и да се јавно извини жалиоцу с тим у вези;

- Предузме одговарајуће мере ка исплати одговарајуће надокнаде жалиоцу за нематеријалну штету коју је претрпела због дискриминације у поступку пред Посебном комором.

Комисија такође сматра прикладним да УНМИК:

- Предузме одговарајуће кораке у погледу надлежних органа на Косову како би се обезбедила потпуна примена косовског Закона о забрани дискриминације као гаранција да се таква ситуација више неће поновити.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ПОСТОЈАЛО КРШЕЊЕ ЧЛАНА 6 ЕКЉП;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ПОСТОЈАЛО КРШЕЊЕ ЧЛАНА 14 ЕКЉП, У КОМБИНАЦИЈИ СА ЧЛАНОМ 6 ЕКЉП;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
  - a. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ КОРАКЕ КА ОМОГУЋАВАЊУ ПОНОВНОГ ОТВАРАЊА ЖАЛИОЧЕВОГ ПРЕДМЕТА ОД СТРАНЕ ПОСЕБНЕ КОМОРЕ И ЊЕГОВО РАЗМАТРАЊЕ У СКЛАДУ СА СТАНДАРДИМА ЕКЉП, УКОЛИКО ЖАЛИЛАЦ ТО ЖЕЛИ;**
  - b. ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРОПУСТ ПОСЕБНЕ КОМОРЕ ДА ДОНЕСЕ ПРЕСУДУ ПО ЊЕНОЈ ЖАЛБИ НА НАЧИН КОЈИ НИЈЕ ДИСКРИМИНАТОРНЕ ПРИРОДЕ;**
  - c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ АДЕКВАТНЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА НЕМАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ КОЈУ ЈЕ ПРЕТРПЕЛА КАО ПОСЛЕДИЦУ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ;**
  - d. УСПОСТАВИ САРАДЊУ СА НАДЛЕЖНИМ ОРГАНИМА НА КОСОВУ КАКО БИ СЕ ОБЕЗБЕДИЛА ПОТПУНА ПРИМЕНА КОСОВСКОГ ЗАКОНА О ЗАБРАНИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, КАО ГАРАНЦИЈА ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
  - e. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек НОВИЦКИ
Председавајући